

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 136/09-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť M. Š., L., zastúpeného advokátom Mgr. R. M., H., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Š. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 porušené bolo.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 a vec v r a c i a Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

3. M. Š. priznáva náhradu trov konania 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov), ktorú je Krajský súd v Prešove povinný zaplatiť na účet advokáta Mgr. R. M., H., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. februára 2009 doručená sťažnosť M. Š., L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 a ktorou navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa M. Š. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli rozsudkom Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 12 Co 53/2008-168 zo dňa 30. 10. 2008 porušené.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 12 Co 53/2008-168 zo dňa 30. 10. 2008 a vec vracia Krajskému súdu v Prešove, aby o nej znova konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Prešove je povinný zaplatiť náhradu trov konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa do pätnástich dní od právoplatnosti nálezu.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 136/09-12 z 2. apríla 2009 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Z obsahu sťažnosti a pripojeného spisu Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 C 163/06 vyplýva, že sťažovateľ bol ako žalobca účastníkom konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 4 C 77/06, v ktorom sa domáhal zaplata sumy 100 000 Sk s prísl. proti L. F. Žalobu v tejto veci sťažovateľ odôvodnil

tým, že L. F. požičal 100 000 Sk, ktoré sa mu L. F. zaviazal vrátiť do 6. januára 2003, a pre prípad, že sa dostane do omeškania, zaviazal sa zaplatiť mu zmluvnú pokutu vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, tak ako to vyplýva z písomne uzatvorenej zmluvy o pôžičke zo 6. decembra 2002. Okresný súd o podanej žalobe rozhodol platobným rozkazom sp. zn. 5 Ro 242/2005 z 13. októbra 2005, ktorý sa však L. F. nepodarilo doručiť, a preto bol uznesením okresného súdu č. k. 5 Ro 242/05-15 z 10. januára 2006 zrušený. Keďže sa okresnému súdu nepodarilo zistiť miesto pobytu L. F., bol mu ustanovený opatrovník. Vo veci rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 4 C 77/2006-34 z 1. júna 2006 tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovel a L. F. zaviazal zaplatiť sťažovateľovi sumu 100 000 Sk s úrokom z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy od 7. januára 2003 do zaplatenia, ako aj nahradiť trovy konania. Rozsudok okresného súdu č. k. 4 C 77/2006-34 z 1. júna 2006 nadobudol právoplatnosť 11. júla 2006.

Sťažovateľ 20. júla 2006 doručil súdnemu exekútorovi Mgr. M. P. návrh na vykonanie exekúcie na základe právoplatného rozsudku okresného súdu č. k. 4 C 77/2006-34 z 1. júna 2006 proti L. F.

Sťažovateľ 17. júla 2006 doručil okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhal proti J. B. (ďalej len „žalovaný“) určenia neúčinnosti kúpnej zmluvy datovanej 1. júnom 2006, ktorou previedol L. F. a jeho bývalá manželka M. F., rod. B., ako predávajúci vlastnícke právo k nehnuteľnosti zapísanej na LV č. 319, a to parc. č. 502/5 o výmere 537 m² zast. plochy a nádvoria a rodinný dom súp. č. 256 v k. ú. T. (ďalej len „nehnuteľnosť“) žalovanému ako kupujúcemu (ďalej len „kúpna zmluva“). Vo svojej žalobe sťažovateľ tvrdil, že L. F. takto previedol nehnuteľnosť s úmyslom ukrátiť, resp. zmariť uspokojenie jeho pohľadávky. Poukázal na to, že táto kúpna zmluva mala byť uzatvorená v deň, keď o žalobe sťažovateľa proti L. F. rozhodol okresný súd, úmysel L. F. ukrátiť ho musel byť žalovanému známy v čase podpisu kúpnej zmluvy, pretože začiatkom júna 2006 kontaktoval sťažovateľa právny zástupca žalovaného JUDr. K., aby ho oboznámil s tým, že žalovaný má záujem nehnuteľnosť kúpiť od L. F., a keďže má vedomosť o tom, že jemu L. F. dlhuje, navrhol mu, že žalovaný od neho odkúpi pohľadávku voči L. F. Zmluvu o postúpení pohľadávky mal pripraviť žalovaný, resp. jeho právny zástupca, avšak takáto zmluva medzi sťažovateľom a žalovaným podpísaná nebola, pretože právny zástupca

žalovaného 10. júna 2006 sťažovateľovi oznámil, že medzičasom už bol povolený vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v prospech žalovaného.

Kúpna zmluva uzatvorená L. F. a jeho bývalou manželkou M. F., rod. B., ako predávajúcimi a žalovaným ako kupujúcim datovaná 1. júna 2006 je založená na č. 1. 78 – 79 spisu okresného súdu a vyplýva z nej, že podpis predávajúcej M. F. bol úradne overený 5. júna 2006, za L. F. podpísala zmluvu L. F. a jej podpis bol úradne overený 2. júna 2006. Konala na základe splnomocnenia udeleného L. F. 2. mája 2006 v Č. Kúpna cena bola dojednaná na sumu 900 000 Sk, ktorej časť 307 652 Sk bola zaplatená predávajúcim pred podpisom tejto zmluvy a časť 592 348 Sk je splatná do 30 dní od podpisu zmluvy. Predávajúci v čl. III tejto zmluvy ubezpečili kupujúceho, že na prevádzanej nehnuteľnosti neviaznu iné ťarchy, ako obmedzujúca poznámka o upovedomení o zriadení exekučného práva súdnou exekútorkou JUDr. P. a exekučný príkaz vydaný na predaj nehnuteľnosti súdnym exekútorom JUDr. K.

Ako ďalej vyplýva z obsahu spisu sp. zn. 3 C 163/2006 (č. 1. 46 spisu), nehnuteľnosť žalovaný previedol darovacou zmluvou z 13. augusta 2006 na M. B., rod. K., podľa ktorej bol vklad vlastníckeho práva povolený pod č. V 1265/2006 11. septembra 2006.

Žalovaný sa v priebehu konania bránil tým, že síce k stretnutiu jeho právneho zástupcu a sťažovateľa začiatkom júna 2006 došlo, toto stretnutie však zorganizoval JUDr. K. a sťažovateľ na ňom nevedel preukázať výšku svojej pohľadávky voči L. F. a ani jej priznanie súdom. K uzatvoreniu zmluvy o postúpení pohľadávky nedošlo preto, že sťažovateľ nepreukázal existenciu svojej pohľadávky žalovanému právoplatným a vykonateľným rozsudkom súdu.

Okresný súd žalobu sťažovateľa rozsudkom č. k. 3 C 163/06-143 z 19. marca 2008 zamietol a zaviazal ho nahradiť žalobcovi trovy konania. Konštatoval, že v čase jednania, ktoré zorganizoval JUDr. K. 5. júna 2006, sťažovateľova pohľadávka voči L. F. nebola sťažovateľovi priznaná právoplatným a vykonateľným rozhodnutím súdu, L. F. bol okrem predmetnej nehnuteľnosti aj vlastníkom iných nehnuteľností, o čom sú v súdnom spise založené listy vlastníctva na č. 1. 81 – 95, a v konaní nebolo preukázané, že by žalovaný v čase uzatvárania kúpnej zmluvy mal vedomosť o tom, že sťažovateľ má pohľadávku voči L. F. Navyše z dokazovania vyplynulo, že žalovaný sa snažil uhradiť za L. F. všetky jeho dlhy, o ktorých mal vedomosť a ktoré boli preukázané, tieto boli uhradené veriteľom

v exekučných veciach vedených JUDr. K. a JUDr. P. a boli uhradené i iné dlhy L. F., spolu v sume 307 652 Sk, ktorá zodpovedala prvej splátke kúpnej ceny podľa kúpnej zmluvy.

Proti rozsudku okresného súdu č. k. 3 C 163/06-143 z 19. marca 2008 podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom poukázal na to, že kúpna zmluva nebola uzatvorená 1. júna 2006, teda štyri dni pred stretnutím sťažovateľa a právneho zástupcu žalovaného, čo vyplýva priamo z jej obsahu, žalovaný o pohľadávke sťažovateľa voči L. F. nepochybne vedomosť mal, pretože sťažovateľ o tom informoval JUDr. K., ktorý konal ako právny zástupca žalovaného, čo vyplynulo aj z výsluchu osôb prítomných na tomto stretnutí ako svedkov v konaní pred okresným súdom. Navyše okresný súd nevypočul, hoci to sťažovateľ žiadal, M. F. a L. F., hoci obe podpisovali kúpnu zmluvu.

Krajský súd rozsudkom č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 rozsudok okresného súdu č. k. 3 C 163/06-143 z 19. marca 2008 potvrdil a sťažovateľa zaviazal na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení rozsudku uviedol, že v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy, t. j. 1. júna 2006, nemal sťažovateľ vymáhateľnú pohľadávku voči L. F. v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, pretože v tom čase rozsudok okresného súdu vo veci sp. zn. 4 C 77/06, ktorým bol L. F. zaviazaný plniť sťažovateľovi, nebol ešte právoplatný.

Rozsudok krajského súdu č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 nadobudol právoplatnosť 18. decembra 2008.

Sťažnosť podanú ústavnému súdu odôvodnil sťažovateľ v podstate tým, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj princíp právnej istoty. Všeobecné súdy nemôžu svojvoľne pristupovať k výkladu hmotnoprávných ani procesnoprávných noriem a aplikovať ich svojvoľne, ale naopak musí platiť, že v rovnakých alebo analogických prípadoch musia rozhodovať rovnako. Ak všeobecný súd chce vyriešiť otázku, ktorá bola už prv právoplatne rozhodnutá iným súdom v obdobnej veci podstatne odchylným spôsobom, musí sa argumentačne vyrovnáť so skoršími súdnymi rozhodnutiami, pretože inak poruší princíp právnej istoty, a tým aj základné právo na súdnu ochranu účastníka. Rozsudok krajského súdu sa podstatne odchyľil pri výklade pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ v § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka od toho, čo už bolo judikované Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Najvyšší súd vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Cdo 102/99 v rozsudku z 23. decembra 1999 konštatoval, že zákonnému pojmu „vymáhateľná

pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Krajský súd si tento názor neosvojil, keď dospel k záveru, že „vymáhateľnou pohľadávkou“ je iba pohľadávka právoplatne priznaná súdnym rozhodnutím, ktoré je vykonateľné. Tento svoj názor však bližšie neodôvodnil a toľž sa argumentačne nevyporiadal s opačným názorom vysloveným najvyšším súdom v obdobnej veci. Tým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Krajský súd sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril podaním sp. zn. Spr. 10078/09 z 26. mája 2009 tak, že poukázal na dôvody rozhodnutia uvedené v odôvodnení rozsudku č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 a ďalej uviedol:

„Ak došlo k jednaniu o možnom odkúpení pohľadávok žalobcu proti L. F., tak žalobca nemá k dispozícii právoplatné rozhodnutie v čase uzavretia kúpnej zmluvy medzi L. F. a jeho manželkou a žalovaným o predaji nehnuteľností. Rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 1. 6. 2006 nadobudol právoplatnosť až 11. 7. 2006. Ak dlžník predával svoje nehnuteľnosti, tak žalobca v čase uzavretia kúpnej zmluvy nemal vymáhateľnú pohľadávkou voči dlžníkovi pánovi F. Preto sa nemôže domáhať neúčinnosti právneho úkonu voči nemu, ak dlžník predával nehnuteľnosti žalovanému. V čase uzatvárania kúpnej zmluvy 1. 6. 2006 medzi manželmi F. a žalovaným nemal žalobca vymáhateľnú pohľadávkou proti dlžníkovi. Žalobca sa nemôže domáhať odporovateľnosti právneho úkonu z uzavretej kúpnej zmluvy 1. 6. 2006 o predaji nehnuteľnosti medzi dlžníkom žalobcu pánom F. a jeho manželkou a žalovaným. Okresný súd správne rozhodol, ak žalobu zamietol. Krajský súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne.

Krajský súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa aj v časti trov prvostupňového konania, nakoľko tieto boli vypočítané správne.“

Krajský súd na výzvu ústavného súdu oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ústavným súdom.

Sťažovateľ oznámil ústavnému súdu listom z 1. júna 2009, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd

a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd vychádza z toho, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00). Tento prístup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomocí zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Ústavný súd je však oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných

súdov vo veciach, v ktorých už niet iného nadriadeného alebo opravného súdu, ktorý by chránil základné právo účastníka konania. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci.

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu odôvodnenia rozsudku krajského súdu č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008:

„Krajský súd prejednal vec v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáhal preskúmania napadnutého rozsudku a zistil, že odvolaniu nie je možné vyhovieť.“

Podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

Ide o úkony, ktorými dlžník znižuje svoj majetok do takej miery, že tým ukráti možnosť veriteľov uspokojovať svoje pohľadávky na majetku pôvodného dlžníka. Ak by dlžník právnymi úkonmi znižoval síce svoj majetok, ale zostávajúci majetok by postačoval na uspokojenie pohľadávky veriteľov, nebolo by dôvodné vyslovovať neúčinnosť takých právnych úkonov. Neúčinnosti právnych úkonov voči veriteľom sa môže veriteľ domáhať len na základe právoplatnosti rozsudku proti dlžníkovi. Vymáhateľnosť pohľadávky jasne hovorí o tom, že táto pohľadávka má byť priznaná súdom a má byť právoplatná a vykonateľná. Odporovať možno právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch

rokoch v úmysle ukrátiť svojich veriteľov (§ 42a ods.2 Občianskeho zákonníka) a teda úmysel dlžníka a vedomosť druhej strany sa predpokladajú (presumujú). Druhá strana má možnosť preukázať, že úmysel ukrátiť veriteľa nielenže nepoznala, ale nie je možné vyčítať ani neznalosť, že nemohol pri náležitej starostlivosti zistiť, že bol tu úmysel pôvodného dlžníka ukrátiť svojho veriteľa. Žalobca v tejto veci poukázal na to, že mal rozhodnutie okresného súdu – rozsudok z 1. 6. 2006 pod č. k. 7 C 77/2006-34, v ktorom bol dlžník L. F. zaviazaný zaplatiť žalobcovi sumu 100.000,- Sk s 0,1 % úrokom z omeškania denne od 7. 1. 2003 do zaplatenia a nahradiť trovy konania 22.169,- Sk. Ak pôvodný dlžník L. F. prevádzal nehnuteľnosti v spoluvlastníctve s jeho manželkou a tento úmysel bol známy kupujúcemu – žalovanému, potom tu bol dôvod na určenie neúčinnosti kúpnej zmluvy o predaji nehnuteľnosti z 1. 6. 2006 medzi L. F. a jeho manželkou a žalovaným. O pohľadávke žalobcu proti dlžníkovi L. F. mal vedieť žalovaný na základe jednania z 5. 6. 2006 v advokátskej kancelárii JUDr. M. K.

Zhodne s okresným súdom krajský súd konštatuje, že žalovaný mal v úmysle odkúpiť nehnuteľnosti v T., zapísané na LV č. 319. Preto bola uzatvorená zmluva o budúcej zmluve dňa 29. 5. 2006 medzi kupujúcim J. B. a predávajúcimi M. F. a L. F. s tým, že budúci predávajúci do 1. 6. 2006 splnia všetky záväzky voči svojim veriteľom G., a. s., P., s. r. o., S., a. s., V., a. s. a V., a. s., K., pričom predávajúci vyhlasujú, že im nie sú známi žiadni ďalší veritelia, ktorí by sa mohli domáhať svojich pohľadávok odporovateľnosťou kúpnej zmluvy na nehnuteľnosti, zapísané v tejto zmluve, ktoré majú byť predmetom predaja. Následne 1. 6. 2006 došlo k podpisu kúpnej zmluvy o predaji nehnuteľností v k. ú. T., zapísané na LV č. 319, medzi M. F. a L. F. ako predávajúcimi a kupujúcim J. B. Vklad vlastníckeho práva bol povolený Správou katastra V. dňa 6. 6. 2006.

Ak došlo k jednaniu o možnom odkúpení pohľadávok žalobcu proti L. F., tak žalobca nemá k dispozícii právoplatné rozhodnutie v čase uzavretia kúpnej zmluvy medzi L. F. a jeho manželkou a žalovaným o predaji nehnuteľností. Rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 1. 6. 2006 nadobudol právoplatnosť až 11. 7. 2006. Ak dlžník predával svoje nehnuteľnosti, tak žalobca v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy nemal vymáhateľnú pohľadávku voči dlžníkovi pánovi F. Preto sa nemôže domáhať neúčinnosti právneho úkonu voči nemu, ak dlžník predával nehnuteľnosti žalovanému. V čase uzatvárania kúpnej zmluvy 1. 6. 2006 medzi manželmi F. a žalovaným nemal žalobca vymáhateľnú pohľadávku proti

dlžníkovi. Žalobca sa nemôže domáhať odporovateľnosti právneho úkonu z uzatvorenej kúpnej zmluvy 1. 6. 2006 o predaji nehnuteľnosti medzi pôvodným dlžníkom žalobcu pánom F. a jeho manželkou a žalovaným. Okresný súd správne rozhodol, ak žalobu zamietol. Krajský súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne.“

Ako vyplynulo z odvolania sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu č. k. 3 C 163/06-143 z 19. marca 2008, sťažovateľ tomuto rozsudku vyčítal, že okresný súd nevzal do úvahy, že kúpna zmluva nebola uzatvorená 1. júna 2006, teda štyri dni pred stretnutím sťažovateľa a právneho zástupcu žalovaného, čo vyplýva priamo z jej obsahu, ďalej, že nevzal do úvahy, že žalovaný o pohľadávke sťažovateľa voči L. F. nepochybne vedomosť mal, pretože sťažovateľ o tom informoval JUDr. K., ktorý konal ako právny zástupca žalovaného, čo vyplynulo aj z výsluchu osôb prítomných na tomto stretnutí ako svedkov v konaní pred okresným súdom, ako aj to, že okresný súd nevypočul, hoci to sťažovateľ žiadal, M. F. a L. F., hoci obe podpísali kúpnu zmluvu a mali vedomosť o okolnostiach jej uzatvorenia. Tieto otázky považuje ústavný súd za právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Ako vyplýva z odôvodnenia rozsudku krajského súdu č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008, krajský súd v ňom na uvedené odvolacie dôvody žiadnym spôsobom nereagoval.

Ako je zrejmé z obsahu spisu okresného súdu, sťažovateľ už v žalobe vo veci vedenej pred okresným súdom pod sp. zn. 3 C 163/06 doručenej okresnému súdu 17. júla 2006 poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu, v zmysle ktorého zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd zaujal právny názor, podľa ktorého „*neúčinnosti právnych úkonov voči veriteľom sa môže veriteľ domáhať len na základe právoplatnosti rozsudku proti dlžníkovi. Vymáhateľnosť pohľadávky jasne hovorí o tom, že táto pohľadávka má byť priznaná súdom a má byť právoplatná a vykonateľná.*“

Podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

Podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka odporovať možno právnomu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, a právnomu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a § 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať.

Podľa § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval, je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku; ak to nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech.

Sťažovateľ ako dôvod svojej sťažnosti podanej ústavnému súdu na porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uviedol i to, že rozsudok krajského súdu sa podstatne odchyľil pri výklade pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ v § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka od toho, čo už bolo judikované najvyšším súdom napr. vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Cdo 102/99, v ktorom v rozsudku z 23. decembra 1999 konštatoval, že zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd rozhodoval v obdobnej veci a hoci si krajský súd jeho názor neosvojil, svoj názor bližšie neodôvodnil a argumentačne sa nevysporiadal s opačným názorom vysloveným najvyšším súdom.

Podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia rozsudku krajského súdu č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 dospel k záveru, že z tohto odôvodnenia nemožno zistiť nielen to, ako sa vysporiadal krajský súd s odvolacími dôvodmi sťažovateľa uvedenými v odvolaní, o ktorom rozhodoval, ale aj to, že riadnym spôsobom neodôvodnil svoj právny názor (*„neúčinnosti právnych úkonov voči veriteľom sa môže veriteľ domáhať len na základe právoplatnosti rozsudku proti dlžníkovi“*) odchylný od sťažovateľom označeného rozhodnutia najvyššieho súdu. Iba konštatovanie krajského súdu, podľa ktorého uvedený názor jasne vyplýva z dikcie právnej úpravy, nepostačuje zvlášť v situácii, ak v inej veci za predpokladu, že bola obdobná, rozhodol najvyšší súd odlišne.

Najvyšší súd rozhodoval vo veci sp. zn. 3 Cdo 102/99, na ktorú poukazuje sťažovateľ, ako súd dovolací, pričom dovolanie bolo podané neúspešným žalobcom v konaní o odporovateľnosti podľa § 42a Občianskeho zákonníka potom, ako krajský súd potvrdil zamietací rozsudok okresného súdu z dôvodu, že za vymáhateľnú pohľadávku podľa § 42a Občianskeho zákonníka považoval iba „pohľadávku, ktorá má už kvalitu judikovaného práva v zmysle Občianskeho súdneho poriadku alebo je vykonateľná podľa iných procesných predpisov – § 274 OSP“. V danej veci v čase uzatvorenia zmluvy, ktorej odporovateľnosti sa žalobca domáhal, nebola mu jeho pohľadávka ešte priznaná právoplatným rozhodnutím súdu, keď sa tak stalo až jedenásť mesiacov neskôr.

S ohľadom na uvedené považuje ústavný súd rozhodovanie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3 Cdo 102/99 za rozhodovanie vo veci obdobnej, ako bola vec sťažovateľa. Preto sa ústavný súd zaoberal argumentáciou najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3 Cdo 102/99, pričom z rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999 vyplýva, že najvyšší súd zaujal

právny názor, podľa ktorého «zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno vymáhať pred súdom v základnom konaní» s týmto odôvodnením:

«Citovaný text zákona (§ 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, pozn.) a v ňom uvedené prídavné meno „vymáhateľný“ nie je možné interpretovať tak, že právo veriteľa uplatniť odporovaciu žalobu sa spája len s pohľadávkou priznanou vykonateľným súdnym rozhodnutím, ale tak, že ide o vymáhateľnú pohľadávkou, teda takú, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Na prijatie tohto stanoviska vedie systémový prístup k interpretácii použitého slova „vymáhateľný“, jednak z hľadiska sémantického a historického rozboru, ale aj z hľadiska účelového významu textu tejto právnej normy.

Vymáhateľný je podľa Slovníka slovenského jazyka vydaného vo vydavateľstve SAV Bratislava v roku 1965 alebo podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka vydaného vo vydavateľstve Veda v roku 1989 taký, „ktorý možno na základe právneho nároku žiadať, získať, vydobíť a pod.“, teda „čo možno vymáhať“. Naproti tomu vykonateľný je podľa prvého z uvedených slovníkov taký, „ktorý môže byť uskutočnený, vykonaný“, pričom sa tu výslovne odkazuje na slovné spojenia „vykonateľná listina, vykonateľné rozhodnutie, vykonateľný rozsudok“.

To, že zákonodarca použil termín vymáhateľná pohľadávka celkom vedome, svedčí aj dikcia druhej vety ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka (kde sa stanovuje, že: Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený), potom rovnaká dikcia sa objavuje aj v ustanovení § 350 ods. 1, 2, či v ustanovení § 845 ods. 1 Občianskeho zákonníka, kde by nemalo byť sporné, že tam uvedené pohľadávky nemožno vymáhať pred súdom v základnom konaní a nie až v konaní o výkon rozhodnutia (kde by to možné bolo) a nakoniec takúto dikciu obsahuje celý rad ustanovení Obchodného zákonníka (§ 584 ods. 2, § 599), či zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov v ustanovení § 15 ods. 1 hovorí o „vymáhateľnej pohľadávke“, ale ustanovenie § 23 ods. 3 už o „vykonateľnej pohľadávke“. Všeobecne je uznávané, že ak zákon použije rôzne výrazy, myslí tým rôzne predmety, vzťahy, či situácie.

Z uvedeného bezpečne vyplýva, že zákonné pojmy „vymáhateľná pohľadávka“ a „vykonateľná pohľadávka“ nie sú v žiadnom prípade synonymické.»

Ústavný súd poznamenáva, že uvedený právny názor najvyššieho súdu považuje za relevantný, zároveň však poukazuje aj na to, že z rozsudku krajského súdu č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 nevyplývajú žiadne, tobôž presvedčivé argumenty, pre ktoré by krajský súd považoval právny názor najvyššieho súdu za nesprávny či chybný.

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Podľa názoru ústavného súdu pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom, bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy, a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 192/06).

Keďže k tomu došlo aj danom prípade, odôvodnenie napadnutého rozhodnutia nemožno považovať za dostatočné po skutkovej i právnej stránke, a preto ústavný súd vyslovil, že krajský súd napadnutým rozhodnutím porušil právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a tiež aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na ktorý sa vzťahujú obdobné právne úvahy).

Pre úplnosť ústavný súd k obsahu odôvodnenia rozsudku krajského súdu poznamenáva, že správny bol právny názor krajského súdu, v zmysle ktorého „*ak by dlžník právnymi úkonmi zmenšoval síce svoj majetok, ale zostávajúci majetok by postačoval na uspokojenie pohľadávky veriteľov, nebolo by dôvodné vyslovovať neúčinnosť takých právnych úkonov*“, a k tomu dodáva, že je to tak preto, že inak by nemohla byť naplnená podmienka uvedená v § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorej odporovateľný právny úkon musí vedený úmyslom dlžníka ukrátiť veriteľa a musí veriteľa ukracovať na

jeho vymáhateľnej pohľadávke, pričom naplnenie tejto podmienky je vylúčené v prípade, ak sa veriteľ môže spoľahlivo uspokojiť v čase vykonávaného úkonu, ktorý je predmetom odporovateľnosti, z iného majetku dlžníka. Ani v tejto súvislosti však nemožno zistiť z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu a ani okresného súdu, ktorý iba konštatoval existenciu iného majetku dlžníka, avšak bez zohľadnenia časového aspektu a bez bližšieho a presvedčivého odôvodnenia názoru, že z takto označeného majetku sa sťažovateľ mohol spoľahlivo uspokojiť do výšky svojej pohľadávky v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy. K záveru v tejto otázke však bude možné dospieť až po vykonaní a dôslednom vyhodnotení dôkazov preukazujúcich skutočný čas uzatvorenia kúpnej zmluvy a zmluvy o budúcej zmluve, na ktorej existenciu a obsah poukazuje žalovaný, ako aj okolnosti ich uzatvorenia, ktoré možno zistiť iba výsluchom všetkých ich účastníkov a splnomocnencov. Naostatok ústavný súd poukazuje i na to, že krajský súd a ani okresný súd žiadnym spôsobom nereagovali na skutočnosť, že žalovaný nehnuteľnosť previedol darovacou zmluvou z 13. augusta 2006 na M. B., rod. K., podľa ktorej bol vklad vlastníckeho práva povolený pod č. V 1265/2006, a to 11. septembra 2006. S touto otázkou je takisto potrebné sa vysporiadať.

S poukazom na už uvedené, keďže postup krajského súdu bol z ústavného hľadiska neospravedlňiteľný, ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd svojím rozsudkom č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 porušil sťažovateľom označené práva a toto svoje zistenie konštatoval vo výroku nálezu.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo potrebné rozsudok krajského súdu č. k. 12 Co 53/2008-168 z 30. októbra 2008 zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom Mgr. R. M. v konaní pred ústavným súdom. Trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 245,70 € spolu za 2 úkony právnej pomoci urobené v roku 2009 podľa § 11 ods. 2 a § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j 2-krát po 115,90 € a 2-krát po 6,95 € režijný paušál.

Trovy konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) podľa výroku rozhodnutia.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2009